

Budapest

József-körút 29. sz.

A KITARTÁS

KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ EGYESÜLET HETILAPJA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési díj:

Helyben és vidéken postaküldéssel 12 korona.

Az előfizetők baleset általi halál, állandó vagy részleges munkaképtelenség esetére a *Nemzeti Baleset Biztosító Részvénytársaságnál* 2000 koronára vannak biztosítva.

A »Kitartás« című jótékonyági egyesület alapszabályait a nagymagyar királyi Belügyminiszterium 49.452/902. szám alatt jóváhagyta.

Az egyesület igazgatósága:

Elnök: benedekfalvi Dr. Luby Gyula máv. titkár és ügyész.

Igazgatók: Kubik Béla orsz. képviselő, szigeti Barthos Andor m. k. kereskedelemügyi titkár, Fábian Lajos mérnök, Horváth István mozdony-főszerező, Vécsey Frigyes máv. altiszt, Sándor Márkus máv. főkalauz.

Az egyesület tagjait megillető kedvezmények kivonata.

Az alapszabályokban meghatározott feltételek mellett az egyesületi tagok a következő kedvezményekben részesülnek:

1. Minden tag 60 éves koráig 4000 korona erejéig van baleset ellen biztosítva, még pedig:

a) Baleset folytán bekövetkező halál esetén 2000 korona erejéig,
b) baleset folytán beállott teljes vagy részleges munkaképtelenség esetén a tag 2000 korona arányában egy meghatározott százalék szerinti összeg erejéig.

2. A második évtől kezdve a tag nevének vagy kedvezményezettjének fokozatosan 2000 koronáig emelkedő halálzársági segély fizetetik ki. Maga a tag, nevének elhalálása esetén, fokozatosan 500 koronáig emelkedő segélyben részesül.

3. 15 évi tagság után a tag 1000 koronáig terjedhető előleget kap még életében, mely a halálzársági segélybe annak idején betudatik.

4. Minden tag a belépéstől kezdve úgy peres, mint perenkívüli ügyekben az egyesület ügyészége által díjtalanul képviseltetik.

5. Az egyesület »Kitartás« című hetilapja minden tagnak már a belépéstől kezdve díjtalanul megküldetik.

Mindeme kedvezmények fejében az ezentúl belépő új tagok, ha belépésük alkalmával 30-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 3 koronát, ha belépésük alkalmával 38-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 3 korona 40 fillért, és ha 44-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 4 koronát fizetnek tagsági díj címén.

Beiratási díj egyszer s mindenkorra 2 korona.

Aki 44 éves elmúlt, az tagnak többé fel nem vétetik.

Az egyesület minden egyes tagja 60 éves koráig állandóan biztosítva van baleset ellen.

Minden baleset, megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt, okvetlenül bejelentendő.

EGYESÜLETI ÜGYEK.

Választmányi ülés. Egyesületünk választmánya, amint ezt már előző lapunkban jeleztük, folyó hó 19-én tartotta meg rendes ülését az egyesület hivatalos helyiségeiben.

Jelen voltak: Ellbogen Ferencz választmányi elnök, Puha József választmányi alelnök, Puhm János, Csekő Gyula (Hatvan), Zatykó Adám, Lányi Gusztáv, Kadiera Nándor, Markovits Bálint, Halbauer Béla, Léránt Imre választmányi tagok és Huber Ferencz, az egyesület titkára mint jegyzőkönyvvezető.

Elnök felkéri az egyesület titkárát a mult választmányi ülés jegyzőkönyvének felolvasására. Ennek megtörténte után a jegyzőkönyv hitelesítettik.

Elnök felkéri a választmányi tagokat, miután a mai ülésre fontosabb tárgy kitzüve nincs, s a választmány csak azért hivatott össze, hogy az egyesület vezetősége az egyesület tagjainak szaporodására vonatkozó adatokat a választmánynak bemutatthassa, hogy esetleges indítványait terjeszszék elő.

Puha József választmányi alelnök javasolja, hogy amint az egyesület hivatalos közlönyében a bizalmi férfiak által teljesített befizetések nyugtázva lesznek, úgy a helybeli választmányi tagok által teljesített befizetések is nyugtáztassanak.

Többek hozzászólása után — miután ezen intézkedés is alkalmas a bizalom növesztésére — a választmány elfogadja ezen javaslatot s felkéri az egyesület titkárát ennek keresztülvitelére.

Elnök felkéri az egyesület titkárát, hogy tájékoztassa a választmányt arról, hogy a legutolsó közlés óta az egyesület tagjai szaporodtak, esetleg csökkentek-e?

Titkár az egyesület könyvelője által összeállított pontos adatok alapján kimutatja, hogy beleértve az elhalálozásokat és kilépéseket, egyesületünk tagjainak száma a legutóbbi közlés óta 1902. szeptember 30-áig 38 taggal szaporodott. Reméli azonban, hogy az egyesület tagjai tőlük kitelhetőleg eleget fognak tenni az egyesület vezetősége által a legutolsó lapban hangoztatott azon kérelemnek, hogy mindenki igyekezzék saját jól felfogott érdekében minnél több tagot szereztetni, gyűjteni s ezáltal a legközelebbi kimutatás mindenesetre jóval nagyobb tagszaporulatot fog feltüntetni.

Elnök a választmány hozzászólása után köszönetet mond az egyesület vezetőségének buzgó és tevékeny munkásságáért, részéről is reméli e tevékenység után a nagyobb tagszaporulatot annál is inkább, mert alkalma volt betekinteni néhány örvedetes levelet, mely a napokban az egyesülethez érkezett.

Elnök felkéri a választmány tagjait, hogy a választmányi üléseken lehetőleg megjelenni sziveskedjenek.

Helyeslőleg tudomásul vétetik. Egyéb tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárta.

Segélyezések kimutatása.

Halálozási segélyek.

Lapunk 42. számában kimutatott segélyösszeg 40.000 korona.

Ujabb segély.

76. Kerek György, máv. előmunkás, Budapest, józsefvárosi teherpályaudvar, balkéz hüvelyk-
ujj két első izületének megmerevedése után 160 korona

Balesetsegélyek.

Lapunk 42. számában kimutatott segélyösszeg 16.516 korona 66 fillér

Az egri hősök.

E hó 18-án volt háromszázötven éve, hogy Dobó István Eger városát a törökök százötven ezernyi seregével szemben hősiesen megvédelmezte. A nagy Szoliman császár a gögös budai Ali basának és Ahmed fővezérnek megparancsolta, hogy hódítsák meg Magyarország azon részét is, mely nem volt birtokában.

Miután több várat már meghódítottak, Eger alá értek és felszólították a vár kapitányát Dobó Istvánt, hogy adja meg magát. Itt azonban váratlan ellentállásra találtak és amely önhittent jöttek, oly csufosan vonultak vissza a lázadó janicsárjaikkal, akik nem akartak tovább harcolni a vitéz egri nők és a magyar hősök ellen.

A két török sereg a Tiszánál egyesült és és miután Szolnokot bevette, Eger felé indult.

Dobó István már négy év óta volt Eger kapitánya akkor. Vagyonos, előkelő nemes volt, hazafiságból, becsületből és nem zsoldért szolgált.

Amíg Ahmed Temesvárt, Ali Drégelyt s a honti meg noárádi várakat elfoglalta, Dobó szakadatlanul készült az ostromra. »Segedelmet csak Istentől várunk, nem az emberektől«, írta Kasztaldónak csak pár héttel az ostrom előtt. Kilencz jó tüzmestert szerzett ágyui mellé, a melyeket Bebek Ferencztől, Perényi Gábortól és Serédi Benedektől kapott. A hadiszereket a szakadatlan háboru korában a veszedelemben lévők úgy kölcsönözgették egymástól, mint ma a rendetlen gazdasszonyok a sőt s az eczetet. A sebeket akkor borbélyok kötözték. Dobó tehát »tizenhárom borbélyokat hivata« Egerbe, aztán három lakat-gyártót, négy kovácsot és kerékgyártót, öt ácsot, kilencz molnárt, nyolcz mészáros, hetvenöt paraszt-népet, tizennégy sütő-asszony-népet. Egyébb asszony-nép és gyermek negyvenöt volt a várban az ostrom alatt. Tinódi számítása szerint, aki Eger-vára viadaljáról való énekét, mindjárt az ostromra következő esztendőben, betegős voltában kénesős Kassában, egy füstös szobában, szikszai jó borából vigan idogálva írta, mindenestől hatvanöt héán kétezör lélők volt Egerben az ostrom alatt. A más források adatai is körülbelül ezt a számot adják. A török hadsereg, amely szinte hat hétig, szeptember 9-étől október 18-áig ostromolta Eger várát, ugyancsak Tinódi szerint huszonötezer főből állott; esett tehát minden lélekre, beleszámítva az asszony-népet, a gyermekeket is, tizenhárom török harcos. Előbb a herélt Ali érkezett meg és Maklár táján ütött tábort. Pár nap multán megérkezett Ahmet is. Dobó, a hogy a törökök fölállították a faltörő és gyujtó-ágyukat, levereté héját a palotáknak, szép házaknak és az nagy monostornak, hogy ne fogjanak tüzet. A papok, Tinódi szerint, az ostrom előtt kerekét oldottak: a sok pap közül csak egy, Bálint pap, maradt a várban, hogy annak védelmében haljon meg, aztán egy Márton nevű futott pap került hozzá társul, de prédikálni nem tudnak vala. A vitézek, akik gyakran, alázatosan imádkoznak, meg is botránkoztak azon, hogy akit igen óhajtanak: prédikátoruk nincs, de a jámbor hadnagyok ezen is segítettek, prédikáltak, Isten igéjével bátorították maguk. A jó Bálint pap életével fizetett azért, hogy Egerben helyén maradt: a várfalon lötték keresztül. Amint az ostrom megkezdődött, Dobó fölállította a várórséget pontos, meghatározott helyen, kirendelt

vezérek alatt; a leggyöngébb és legveszedelmesebb pontot, a palánkkal kerített város védelmét magának tartotta. Tinódi fölsorolja az egyes helyek védőit szám szerint. Az egri vitézek igazolták Tinódi véleményét, hogy nincs jobb vitéz a magyarnál; hogy a török, a német, az olasz nem jobb vitéz, mihelyt közöttük igaz szeretet, előttük jó vitéz vezér van. Mindenki megtette kötelességét, ahogy férfi és a vitéz regulája parancsolta. A jó példával előttük a hat főhadnagy: Dobó, Mecskei, Pető Gáspár, Zoltai István, Vitéz Gergely és Figedi János jártak. Éjjel-nappal résen kellett állaniok; a lőporos-kamara nagy pusztulással fölrobbant s a levegőbe röpült; Hegedüs István lázadást próbált szítani a vitézek között; de mindez nem csappantotta meg bátorságukat. Tizenkétezer golyót lött a török az ostrom alatt a várba, roppant erővel, olykor huszonnyolcz zászlóval támadt egyszerre, de mindig visszaverték. A gazdák nem törődtek a pozsonyi kamara skrupulózus voltával, hogy számadásaikat nem találja majd rendben: Kulcsár Imre, jó borral, Sáfár István eleven csukával traktálta a vitézeket; Benedek kovács pedig soha sem fáradt ki a patkolásban. Dobó csebrekkel hordatta a bort a várfalakra, hogy a fáradt, véres vitézek kéznél kapják, ha szomjuhozna, ha lankadni akarna a szív. A sebesültek körül fáradhatatlan sürgölődtek a jámbor borbélmestörök s a sebesülők-höz nagy szeretettel nyultak. A veszedelem, a csüggedés nyomában járó biztos halál nemesak bátrakká, de leleményesekké is tette a vitézeket; olyan öldöklő masinákat hevenyésztek, a melyek pusztítottak és megrémitették még a bátrabbakat is. Az ostrom utolsó napjaiban, amikor jóformán már csak a vár volt még tartható állapotban, az asszonyok is belesodródtek a harcba; hordták a követ és a forróvizet a básiákra s vitézül küzdöttek a férfiak oldalán. A védőseregben alig volt már ép ember az ostrom vége felé. Dobó mellől ellötték apródját, aki aranyos sisakját tartotta; maga is megsebesült kezénél. De a fáradt, vérvesztett sereg így is egyre győzött. Herélt Ali elvesztette vezéri jelvényét, az aranyos bibor-zászlót; Pető Gáspár vitézei vették el futó csapatától. Amikor vége volt a harcnak, Dobó három török zászlót küldhetett Ferdinánd királynak Bécsbe.

Dobó és az egri vitézek állították meg a győzelmes török áradatot. Ennek a győzelemnek roppant erkölcsi hatása volt. Az apró magyar végvárok, a melyeket kevés és jobbára fizetetlen zsoldos őrzött, föllélekzettek, bizni kezdtek magukban; az egri példából megtanulták, hogy a török sem legyőzhetetlen ellenség.

A korona halála Dobót az ország bárói közé emelte és Erdélybe küldte vajdának. Amig lehetett, megtartotta Erdélyt Ferdinánd hűségében, sőt lojalitásáért börtönt is szenvedett. És nem telt el az egri diadal után husz esztendő, amikor a magyar király, Ferdinánd utóda, Miksa is megfélekezett a Dobó István érdemeiről. Pörökkel zaklatta a mindig telhetetlen kamara, a melyekben a jog s az igazság a Dobó részén állott. Hütlenség gyanuja miatt, a minek alapja egy ostoba levélhamisítás volt csupán, a már öreg és beteges hőst a király elfogatta s hosszan tartotta börtönben. A fogság, s talán a méltatlankodás is halálra gyötörte az öreg katonát. Alig husz esztendővel az egri diadal után meghalt, s ősi várában, Ruskán temették el. Szarkofágját, amelyen egész alakban, övigérő hosszú szakállal

faragták, utóbb Egerbe vitték s ott őrzik ma is kegyeletesen. Dobó egyben szerencsésebb és szerencsétlenebb volt hőshalállal elhunyt bajtársainál: Szondinál és Losonczinál. Nem hullott el a török kardja alatt és a páratlan diadal babér-koszoruját tehette homlokára. Ez volt a szerencséje s ez is fordult aztán nála szerencsétlenséggé. Az irigység, a gyanakvás megtépte babérait, börtönbe juttatta, a hová nem kerültek sem a gyáva Aldano, aki Lippát kardcsapás nélkül adta át a töröknek; sem más gyáva és bárgyu kapitányok. Dobó nem életével, csak életének nyugalomával fizetett azért, hogy szerette hazáját s hogy iránta kötelességeit férfiasan róttá le. Végzete ebben találkozott a Szondi György s a Losonczy István végzetével. Az ő fényes diadala zárta le az 1552-ik év krónikáját; hármuk neve élni fog mindig, amíg lesz magyar s amíg a magyart a katona-erény s a hazafiság lelkesíteni tudja.

Földünk vége.

Lehetetlen minden tárgy eredetéről pontos képet alkotnunk. Ha billio és trillio évekké tudnánk vissza felé számítani, még akkor sem jönnénk közelebb a »Kezdethez.« Az örökkévalóságot nem lehet az idővel mérni, mert ez annak ellentéte. Ellenben el kell ismernünk, hogy a világegyetemben szünet nélkül új világok képződnek és semmisülnek meg, épen úgy, mint a földön örökös születés, tenyészás és halál van. A ködfoltokból, melyek távcsövön át vizsgálva mint ragyogó kék felhőcskék tűnnek elő a végtelen távolban, meritjük főleg azon nézetnek alapját, hogy mindig újabb meg újabb naprendszerképződnek, és hogy a teremtés a végtelen űrben mindig tovább és tovább terjed. Igaz, hogy sikerült hatalmas távcsövek segítségével e ködfoltok némelyikét egy óriás csillaghalmazzá földoldani, de azt is tudjuk, hogy némely ily ködfoltok távcsövek által sem bonthatók fel, és hogy ennek oka nem műszereink tökéletlenségében keresendő, mert valóban gázemű anyagokkal van dolgunk, valódi köddel, melyből idővel szilárd égi testek képződnek, épen úgy, mint az esőfelhőben az egymáshoz tapadó köd-parányokból végtére apró gömbalaku vízcseppek alakulnak.

Egy ily világgömbből alakult a mi naprendszerünk is. A gáztömegek ugyanis, a mint rettentő magas hőmérsékők alábbszállt, mérhetetlen távolban egymástól napokká tömörültek, izzó folyékony testekké, melyeknek mindenike gömbalakot vévén fel, iszonyu sebes forgásában minden felesleges alkatrészt eldobott magáról, a mely nem akart sulypontjához tapadni.

Ily levált alkatrészek a bolygók, kezdetben szintén tüzes folyékony testek, melyek hasonlóképpen a holdakat dobták el magoktól. Naprendszerünk bolygói és ezeknek holdjai kisebb tömegüknél fogva gyorsabban kihültek, a nap ellenben még most is tüzes, folyékony állapotban van, és felületén csak kevés hely szilárdult még meg, de a melyek földi térfogati viszonyainkhoz mérten óriási térségeket képeznek, és a melyeket mi napfoltoknak nevezünk.

Ezen foltoknak légkörünk hőmérsékére minden bizonynyal befolyásuk van.

Helmholtz szerint hetven millió év telt el, mióta a nap ennyire sűrűdni kezdett. De bármily lassan megy is véghez a kihülés és megszilárdulás

folyama, azért mégis megtudjuk azt mérni földünkön, e nagyon kis parányán az óriás naprendszernek. Ugyanis külső kérge millió évek óta nem lett vastagabb, mint 54 kilométer, mely csaknem úgy aránylik egész tömegéhez, mint a tyuktojás héjának vastagsága belső terjedelméhez.

Egyébiránt, ha a nagy csillagászok megbízható észlelései által a legtükéletesebb műszerek és a megbecsülhetetlen Spektral-Analyse segélyével sikerült meghatározni naprendszerünk képződését, akkor bizvást vonhatunk következtetést földünk végére is. Mert e gondolathoz hozzá kell szoknunk. A mi földünk egykor mindennel, a minek rajta még talán élni vagy tenyészni kellene, az izzó napba fog zuhanni. Igaz, hogy felháborodnak érzelmeink, ha a természetnek ily közönyösségére gondolunk lakóink javával szemben, hogy így adassanak egész égitestek át a megsemmisülésnek, de kétséges marad, vajjon a lakhatóságnak már jóval előbb nem szabattik-e határ? — mindazáltal ily jelenségeket észlelhetünk itt földünkön már jelenleg is, melyek attól csakis külsőleg különböznek.

A természet soha sem kegyetlen, és soha sem szeretetreméltó; nem lehet sem jóságos, sem könnyörülő, hanem egyszerűen csak törvényszerű, mert az egész világegyetemben még egy parány sem mozdul másként, mint törvényszerűleg és egyetlen rendellenes paránymozdulat által könnyen megrendülhetne az egész mindenség. Eljő az idő, midőn megtanulunk a természetnek bátran szemé közé nézni a helyett, hogy a képzeletben alkotnánk magunknak róla képet, melynél esetünket óhajunk vezetni.

Az észleletekből nemcsak az tűnt ki, hogy a föld tengelyfordulata — Ádám csillagász mérése szerint kétezer év alatt 0.1197 másodperc — lassabodott, hanem az is, hogy a napkörüli pályafutás a különféle zavarok és külső behatások következtében, bár nagyon csekély külömbiséggel, de változott. Minél inkább kisebbedik a föld egyensúlyereje pályafutásában, annál nagyobb lesz a nap vonzereje, miből önként következik, hogy a kerülék-alaku pálya csiga-alakuvá fog átváltozni. Kezdetben ugyan csekély jelentősége lesz ennek, és alig vehető észre, de mentől inkább közeledik a csigavonalon a naphoz, annál rövidebbek lesznek a fordulatok, míg végre bekövetkezik a borzasztó, midőn bolygónk az izzó és folyékony napba zuhan, a mely mint Kronos, saját gyermekeit fogja megemészteni.

Mindenesetre a mi sorsosaink: Merkur és Vénus bolygók is elérik ezt a sorsot még hamarabb, mint mi, úgy, hogy a föld lakói, ha ugyan ilyenekről akkor még szó lehet, nem maradnak előkészületlenül. Igaz, hogy ez csak szegényes vigasz, de nagyobb az, hogy a borzasztó katasztrófa csak sok, igen sok — millió év múlva fog bekövetkezni.

Fegyencz-telep az Oczeán közepén.

Odesszából most indult el a Jaroslav orosz gőzös és hatszáz deportálásra ítelt fegyencz között viszi Grim ezredest is, a kit árulás miatt tíz esztendei fegyházra ítelt a bíróság. Az a hely, a hová a Jaroslav indul, a Szakalin-sziget, Oroszország legnagyobb fegyencz-telepe. A Szakalin-sziget a Csendes Oczeánban, Japántól északra fekszik. Kilencszáz kilométer hosszú, a szélessége pedig 25—150 kilo-

méter közt váltakozik. A sziget neve félelmetesebb Szibériánál; a muszkaparaszt keresztet vet, ha hallja. Klimája rendkívül zord, örökös tél, fagy borítja a szomoru földet. Most 28.166 fegyencz lakik a telepen, a mely három részből áll: szigorított börtönből, a melyekben az első éveket tölti a rab; munkatelepből, a hol a javulók laknak; és a possessenty, a szabad fegyenczek falvaiból, a melyekben az orosz hatóság kolonizál. Ezek a falvak hasonlóak a szibériai telepítvényekhez: a rab bizonyos szabadságot élvez, szánthat-vethet, folytathatja a mesterségét, de vissza nem térhet a hazába, a míg ideje le nem telt. A törvény szerint az az elítelt, a kit büntetlen hitvese önként követni hajlandó, rögtön a possessenty-be jut s megszabadul a börtönből.

A fegyencztelep ma korántsem oly szigorú, mint volt hajdanában. Az emberséges érzés oda is eljutott már. A börtön, a hol a deportált az első éveket tölti, még ma is borzalmas ugyan, könnyen osztogatják a kancsukat, de legalább jó a táplálék. A mikor a rab odakerül, a haját leberetváltják és bilincseket lakatolnak a lábára, de bélyeget már nem sűtnek az arczára, mint hajdanában, hogy egész életén át viselje a büntetés eltörülhetetlen nyomát. A fegyenczek reggel négy órakor kelnek, ekkor megmosdanak, aztán teát kapnak reggelire. Az első ór kiosztja a napi munkát: kit a kikötői építkezéshez, kit az utcsináláshoz, hidak javításához rendel. Tizenegy órakor van az uzsonna, a mikor két órai pihenőt is kap a rab. Déli egy órakor megint megkezdődik a munka és tart este hat óráig. Ekkor jön az ebéd, a melyet istentisztelet követ. A dohányzást megengedik ebben a börtönben, de a szesz és a kártya tilos. A táplálék nem rossz. Hetenkint négyszer kapnak főtt húst, kétszer halat, vasárnap pedig sültet. Ebben a börtönben állandóan bilincsben van a rab. Az enyhített börtön — a munkatelep — már sokkal tűrhetőbb. A fegyencz nincs lelánczolva, a haját is megnövesztheti és szuronyos kíséret nélkül mehet munkába. Ha jól viseli magát, megengedik neki, hogy a faluban lakjék és csak munkára kell jelentkeznie reggelenkint. A munkában is folytathatja tanult mesterségét. De pénzt nem kap; a mit a munkájával szerez, az az államé s a mit barátai vagy rokonai küldenek neki, azt a kincstárban őrzik a számára, a míg büntetése letelt és visszaviszik hazájába.

A büntetéseknek öt fajtája van: a koplaltatás, az elzárás, a sötét börtön, a vesszőzés és a kancsuka. Az első háromtól nem nagyon fél a fegyencz; de a vesszőtől, meg a kancsukától reszket. A szigetbeli törvényszék száz kancsukaütésre ítélheti a rabot; a kerületi főnöknek husz kancsukáig és száz vesszőig terjed a joga; a börtönigazgató csak 20 vesszőt rendelhet el. Ezek a büntetések azonban mind ritkébbak lesznek, mert orvosnak kell előbb az elíteltet megvizsgálnia, vajjon kiállja-e a botot? s ezek az orvosok humánus emberek. Csak nemrégiben történt, hogy egy szakalin szigeti orvos nyíltan megmondta:

— Ha engem kérdeznek, vajjon kiállja-e a rab a botbüntetést, mindig azt mondom: nem. Mert ez a barbár szokás éppen olyan megszégyenítő arra, a ki adja, mint arra, a ki kapja.

Gyakori eset, hogy a mikor a fegyencz kikerül a fogságból, hogy büntetése utolsó éveit mint szabad települő töltsse a falvakban, sajnálja a börtön.

Ott legalább megvolt a rendes ellátása és dolgoznia is alig kellett, míg a faluban, a hol sok az ember és keveset terem a kopár föld, nagyon nehéz a megélhetés. Ezek a szabad fegyenczek rettenetesen nyomorognak és csoportosan könyörögnek a börtönök előtt, hogy bocsássák oda vissza őket. De hiába. A törvény az, hogy ha a rab megjavult, szabadon kell bocsátani.

De vajjon csakugyan megjavultak ezek a rabok? Egy francia utazó, Paul Labbé, hosszabb időt töltött a Szakalin-szigeten s hogy tanulmányozhassa a fegyenczek életét, egy Vaszali Cserkaszin nevű szabados házában lakott néhány hónapon át. A fegyencz — írja Labbé — derék, becsületes emberré lett; az arczán jóság és szerénység. Egy napon azonban a francziának kiloptak a zsebéből 400 frankot. Nem is mert gyanakodni a fegyenczre, a kinek olyan becsületes arcza volt; pedig az volt a tolvaj. Vaszili egy korcsmáros barátjának adta a pénzt megőrzés végett. Később aztán a fegyencz visszakérte az orgazdától a lopott pénzt, és a korcsmáros tudni se akart róla. Erre a rászédett fegyencz három összetoborozott társával éj idején megtámadta a korcsmárost, azt a feleségével és a cselédjével együtt legyilkolta. A javító-kolónia tehát nem sokat javított a gonosztevő lelkén: az első alkalommal ismét visszaesett abba a bünbe, a mely tiz évvel azelőtt Szakalin szigetére juttatta.

Közlemények kertmivelés és mezőgazdaságról.

Mühle Vilmóstól Temesvárott.

Őszi vetések.

Az őszi vetést nálunk Magyarországon még nem becsülik eléggé; van bizonyos előítélet, sokszor félelem, hogy a magvak télen át tönkre mennek, miért is többnyire tavasszal vettetnek. Több főzelek, virág, fa és faneműnél ez nagy hátrány, mivel azok a főzelek- és virágfajok, melyek őszi vetést igényelnek és télállóak, tavasszal sokkal jobban, gyorsabban fejlődnek és jobb eredményt hoznak; fa- és faneműmagvak, melyek őszi vettetnek, már a jövő évben csiráznak, míg ellenben az ily fajok magvai tavaszi vetés folytán egy egész éven át fekszenek a földben, a nélkül, hogy csiráznának és csak a következő évben kelnek ki. Különösen a következő magvakat kell november—decemberben vetni, hogy már májusban csirázzanak:

Alma, körte, cseresznye, meggy, szilva, magvaváló szilva, myrabolán, kajszinbaraczk és mandula; őszzel vetendők a dió, maroni, gesztenye és tölgymagvak is, mivel tavaszig sokszor elromlanak. Fafajokból szintén már a tél beállta előtt vetendők: a jávor, bükk, kőris, tölgy, gesztenye, hárs, platán, szofora, szilfa és galagonya. Akác és gleditschia magvak csak április hónapban vetendők, mivel ezek vetés előtt forró vízzel leforrázva és még néhány óráig langyos vízben áztatva, vetés után 14 nap alatt jól kelnek ki.

Főzelekfajokból késő őszi vettek mindjárt állandó ágyakba a következő magvakat: petrezselyem, pasztinák, sárgarépa, feketegyökér, mezei saláta, téli laboda és borsómagot első szükségletünk fedezésére.

Virágfajokból már nyár közepén vetendők a következők magvai: árvácska, nefelejts és a többi 2 éves virágnövény. Késő ősszel (november) mindjárt állandó helyükre kell vetni: erdőmestert, buzavirágot, szarkalábat, kerti mákot, kerti bükkönyt, nemophyllát, szalagvirágot és sziléna magot.

A ki ezt teszi, mindennel meg lesz elégedve, mert az eredmény mindenkor a legkedvezőbb.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Feltalálók figyelmébe! Az angol bankban rengeteg olyan pénz hever, a melynek nem akad gazdája, vagy a melyhez való jussát, a ki követeli, bizonyítani nem tudja. A bank vezetősége az idén közzétette azoknak az alapítványoknak a listáját, a melyek csak szerencsés föltalálóra várnak, hogy gazdájuk is legyen. Az egyik alapítvány hetvenezer korona évi járadékot biztosít annak, a ki Ausztria-Magyarországot, Németországot, Angliát, Franciaországot, Oroszországot és Olaszországot rábirja a lefegyverezésre, velük örökös békeszövetséget kötött, a katonaságot s haditengerészetet megszünteti s csak az ország uralkodójának hagy testőrséget. Svéd ember, Edmund Nielleen deponálta az óriás összeget s még a béke-teremtő utódairól sem feledkezett meg, mert azoknak is szép tőkét biztosított. Külön e célra kinevezett bizottság kezeli a pénzt az is fogja majdan a díjat kiadni. Természetesen már számtalan világboldogító pályázott a nagy díjért, de ezideig hiába s úgy látszik, egyhamar nem is lesz, kinek kifizetni. A nemrég meghalt sir John Beau harminczötezer font sterlinget bizott a bankra. Harmincznyolcezer korona ennek az összegnek az évi kamata, a mely életfogytáig annak jár, a ki a tüdővész biztos gyógyítószerét föltalálja. A szert Nagy-Británia orvosi kollégiuma és az angol orvosi kamara fogja megbírálni s az összeget csak akkor adja ki, ha az orvosság husz tüdővésztes beteg közül legalább tizenhetet meggyógyított. A jutalomért csak angol alattvalók pályázhatnak. A kormányozható léghajó föltalálója megkapja a kétszázötvenezer koronás Melton Payne-díjat. A pályázat föltétele, hogy a léghajó nehezebb legyen a levegőnél és ne ballon emelje. A víz alatt járó hajó föltalálójának dukál az ezer font sterlinges Sraham Shaw-díj. A pályázat azonban kiköti, hogy a hajónak legalább is két óráig kell a víz alatt maradnia, hét csomót fusson meg óránként és három ember elférjen benne. Ezenkívül torpedókat löjjön s más hajótól függetlenül kormányozhassák. Az alapítványt tevők között a turistáknak is akadt pártfogójuk. A két év előtt elhalt Henry Scudamore híres hegymászó százhuszezer koronát testált annak, a ki Himalája Gauricankar hegy csucsára följut. A nyolcezernyolczszáznegyven méter magas hegy csucsát ezideig ember lába még nem érintette. Különben a följutás elég költséges mulatság, mert legalább is öt-hatezer koronába kerül az utra való elkészülés. Murray Price, az angol nemzetgazda és író hagyatékát élő ember alig fogja valaha fölvenni. Price végrendeletében ugyanis háromezer fontot testált annak, a ki az angol törvényhozást arra bírja, hogy a vadászati tilalom törvényét megszüntesse. A pályázó munká-

jának a megkönnyítésére az író egy könyvtárt is hagyott, tele a vadászatra vonatkozó könyvvel, kéz-irattal. Az alapító örökösei a végrendelet e részét pörrel támadták meg, de a bíróság elutasította őket. Szóval: szabad a sik, lehet pályázni.

Gombák a szivaron. A penészgombák nem veszélyeztetik éppen nagyon komolyan az egészséget, de azért nem árt a kerülésük. A penészes eledel csak ritkán tartozik a csemegék közé, de a penészes szivart aligha kedveli valaki, ámbátor nem sokan tudják, hogy a szivar is penészedhetik. Pedig már tömegesen is előfordult ez a baj, s a dohánygyárosok már nagy veszteséget szenvedtek, mert a raktáron lévő árukban erősen elharapódzott a penészedés. Különösen az amerikai dohánygyárosok panaszkodtak az utóbbi időben gyártmányaik penészedése miatt, ami azt eredményezte legalább, hogy a gombákat a dohányleveleken tudományosan megvizsgálták. Az Egyesült-Államok földművelésügyi minisztériumának egyik osztályát, amely a növényiparral foglalkozik, bizták meg ezzel a vizsgálattal, amelynek eredményéről a hivatal egy kis jelentést tett közzé. A szivarokon talált gombák az Aspergillus, Penicillium és Percicillium közösége penészgombák fajtájához tartoznak. Kitűnt azonban, hogy ezek a gombák nem a dohányleveleken fejlődnek, hanem a tragantha-növény nedvétől való traganth utján támadnak, amelyet a szivarborító levél ragasztásához használnak. A szakértők védekezésül ennek a nedvnek bórsavval való dezinficiálását ajánlják mert a bórsav teljesen ártalmatlan és egyszersmind iztelen és szagtalan, úgy hogy a legkevésbé sem befolyásolja a szivar élvezhetőségét. A kísérletek, azt bizonyították, hogy ebben az esetben a szivaron nem képződnek gombák.

Kabala. A biblia szerint a világ megteremtése után hetednapra az Isten megpihent. Hét napja van a hétnek. Kaldeai és héber nyelven hitet tenni tulajdonképpen annyi, mint hetet mondani, mert minden fontosabb szerződéshez hét tanu volt szükséges. Hét betűvel írják Jehovát, hét szótagból áll a mohamedán imaforma: la ill Allah ill Allah. Hét csodája volt a világnak, hét bölcese Görögországnak, hét bölcs mester az ókor hősköltevényében, a végzet rokkáján heten fonnak a litván rege szerint és hét választófejedelme volt a német birodalomnak. Az özönviz az örökös eső hetedik napján kezdődött és hét hétig tartott. Noé hét pár galambot vett bárkájába s a kibocsátott galamb hetedik nap tért vissza. Hét város vitatta magának Homért. Hét király uralkodott Poroszországban, mert a hetedik, Vilmos király, császárrá lett. A hét éves háboruban II. Frigyes alatt hét nagy ütközet volt; hét napig tartottak 1866-ban az ütközetek Podoltól Königrázig, és hét hónapig tartott a német-francia háboru, amelyben a hetedik ezred tüntette ki magát legelőször. Hét nemes érczet és főbünt ismer a világ. Hét nyílása van a fejnek, ugymint szem-, fül-, száj és orrlyuk, hét koponyacsont, hét oldalborda, hét hátgerincz és hét nyakcsigolya van. Hétféle oszlopot ismer az építészet. Hét vezére volt az ősmagyaroknak. Hét a szentségek száma s hét sebből vérzett Krisztus a kereszten. Jerikó ostrománál hét pap hét tárogatóval járta hat napig körül a falakat s hetednap omlottak le a harsonaszóra. Mindezekon felül a legutóbbi időkben egy német matematikus be akarta bizonyítani, hogy hétszer hét: 77. Ebbe a kísérletébe azonban beleőrült.

Szellemi nagyság — rutság. A párisi egyetem egyik tanára cikket irt arról, hogy a kiválóságot, amivel a természet a nagy embereket szellemi tulajdonságaikban megajándékozta, megtakarítja a külsejükön. Csakugyan egy csomó nagy ember igen szép ember is volt, de a legtöbb igénytelen, semmitmondó alak volt, sok közöttük a feltűnően csunya és nem kevés a nyomorék. Milton vak volt, Pope pupos, Swift olyan rut, hogy meg lehetett ijedni tőle. Shakespeare és Byron biczegtek, Shakespeare a jobblábára, Byron a ballábára. Hume ijesztően formátlan alak volt. Gibonnak kiálló pofacsontjainál kisebb volt az orra. Feljegyezték róla, hogy egy nő, mikor bemutatták neki, rosszul lett.

Telefon a vonaton. Szakkörökben fölvetették a kérdést, hogy lehetne az utasoknak a vonatokról haza vagy máshová telefonálni és megfordítva. A kérdést úgy vélik megoldhatónak, hogy minden nagyobb állomáson, ahol a vonat legalább 5 percig áll, a vonat egyik kocsiából lehessen beszélni. A beszélgetésre minden vonatnak egy kocsija rendeztetnék be telefonkészülékkel, úgy, hogy amint a vonat megáll, e kocsik telefonjának vezetője összeköttetést nyer a pályaudvar fölött kifeszített vezetékkel, mely a központi telefon állomásra fut be. Aki utazik s telefonálni akar, menetközben lefizeti a díjat a kalauznak s ez kinyitja az ő ülőhelye mellett levő telefonszerkezetet s míg a vonat az állomáson időzik, az utas a beszélgetést elvégzi. Ha a felhívott nem jelentkezik az első állomáson való megállásnál, a beszélgetés folytatható a következő állomásra érkezés után is. Ha az otthon levő akar valamely vonaton utazóval beszélni, ez felhívja a központ segítségével azt a két vasuti állomást, amely felé a vonat a menetrend szerint közeledik. Az egyik állomástól értesítik az utast a beszélgetés tervéről, a másik állomáson pedig a vasuti kocsiból már szóba állhat azzal, aki neki az otthonból sürgős dolgot mondani akar. Így bárki bárhol is utazhat s otthon levő személyzetéhez utasításokat adhat menet közben is.

Amerikai nők babonái. Azt gondolná az ember, hogy a modern, a felvilágosodott Amerikában már nem hisznek az asszonyok a babonában. Dehogyan sem! Ott is sok minden babonáságot tartanak a missek és mistressek. Például az amerikai nő feltétlenül hisz a »nyul ballábanak« babonás hatásában. De ennek a nyul ballának ugyancsak sok feltétellel kell birnia. Csak az olyan ballábtalízmánknak van hatása, amely egy templom udvarában lakozó nyultól származik és vöröses haju néger fogta holdtöltekor. De ha a néger arcán csak egy szeplő is van, akkor már vége a hatásnak. Ha a nyuláb mind e követelményeknek megfelel, akkor a lábat körmével fölfelé, csak addig kell szorongatni, míg az meleg lesz — és amire gondolt az amerikai hölgy, az beteljesül. — Ha a háziasszony rántottát készít és záptojásra akad, három napon belül összevész a cselédjével. A hetedik tojás feltörésénél valamire gondolnia kell, s akkor az teljesül; ha ellenben a hetedik tojás záptojás, a férjürem három napon belül ki fog rugni a hámból. — Ha vörös haju nő toppan véletlenül a házba, a cseléd két nap múlva felmond. Ha jókedvű vendég van hétfőn a háznál, az egész hét szerencsés lesz. Ha a szobalány is szerencsés akar lenni a szerencsének, akkor harminczháromszor körül kell járnia a vendég székét. — Ha a szobaleány a vasalót leejti, a család

valamelyik tagját szerencsétlenség éri. — Nagy szerepe van a babonában a tükörnek. Ha a tükröt a háziasszony töri el, össze fog veszni az urával; ha egy fiatal özvegy töri el, az addig nem megy újra férjhez, amíg egy juniusi szél az izzé-porrá tört tükröt egészen el nem fujja. — Ha a házikisasszony reggel a czirokseprőt a küszöbön megfordítva találja, egy évig nem megy férjhez. — Hajtűt találni nagy szerencse. Husvét hétfőjén talált hajtű kétszeres szerencse. — Marakodó kutyát látni az utcán, szerencse. — A 13-as szám nagyon szerencsétlen és különösen fél az amerikai nő a páratlan hónap tizenharmadik napjától. De az ember elejét veheti minden bajnak, ha mielőtt a szobát odahagyja, egyszer megfordul, és halkán azt mondja: criss-cross. Ha 13-án a nő apáczával találkozik, szerencsétlenség éri; ha azonban sikerül a nőnek a másik oldalra jutnia, mielőtt az apácza eléri az ő helyét, nem lesz baj. Segíthet magán a nő ugyanis, hogy megérinti az apácza olvasóját. — Ha reggel takarítás közben gombostű fekszik a földön, hegyével a nő felé, az szerencse, csak a tűt hamar fel kell venni és eltenni. — Mindezekből látszik, hogy az asszony Amerikában is csak asszony. . . .

Az abszint. Egy francia tudós, Laborde, meg egy angol: Sherard, egyidőben szálltak sikra egy veszedelem ellen, a mely szörnyű pusztítást művel egy Párisban, mint Londonban. Ez a veszedelem: az abszint, a gyilkos erős zöld pálinka, a mely, mint a két tudós könyvéből kiderül, halomszámra szedi az áldozatait Európa két legnagyobb városának lakosságából. Az abszint élvezete különösen Páris lakosságát mértelyezte meg. A zöld pálinkát a Tuniszban és Algeriában hadakozott francia katonák ismertették meg, hazatérvén, honfitársaikkal és azóta ez a bódító, kegyetlen ital valósággal átka lett a francia fővárosnak. Az abszint a legerősebb pálinka, mert a hetven százaléka tiszta alkohol. Tüze elorsvasztja az izmot, ideget, megbontja a lélek harmóniáját, megbénítja és idővel teljesen megsemmisíti az akaratot. Az a bódultság, a melybe az abszint élevezése ejti az embert, veszedelmesebb minden más részegségnél, mert az abszint hatása legtovább tart és a ki egyszer ezt a galád pálinkát megszokta, idővel teljesen tehetetlen rabja lesz a szenvedelmének. Az ilyennel aztán elég hamar végez a baja. Teste, lelke szakadatlan láz tüzeiben ég, elméje eltompul, a tagjaira örökös fáradtság nehezedik. A legtöbbnek a sorsa a megvakulás, az epilepszia vagy az agylágyulás lesz. Nem mulik nap, hogy Párisban az abszintnek áldozatát ne szállítanak kórházba vagy tebolydába. A kémiai vizsgálat kimutatta, hogy még a legfinomabban készített abszintban is tizennégy féle mérges anyag van; hát még abban, a mivel a csapszékekben traktálják a mindenáron bódulni akaró szerencsétleneket. Szomorúan érdekes jelenség, írja Laborde, hogy az abszintivók hadában megdöbbenően nagy százalék — a literátus ember. A zöld pálinka egész csomó értékes agyat tesz terméktelenné és tőből irtja ki legszebb virágát, a gondolatot.

A vasuti vendéglőben. Az utas: Hé pinczér, — ez a beefsteak roppant kicsi!

A pinczér: Igenis kérem. Mert ha nagyobb volna, akkor el méltóztatnék késni!

SZÉPIRODALMI RÉSZ.

A varázsgyűrű.

(Regény.)

— Sz. E. után T. V. —

(Folyt.)

X.

Elérkezett a nagy nap és mindenki eljött, hogy győzelmemet elősegítse. A grófné és lady Carolina jelenlétükkel akartak hozzájárulni, hogy tekintélyemet emeljék. A négylovas fogat előállott a csatlósokkal, a bandériumok zászlókkal, hogy még inkább emeljék a díszet és a pompát. A grófné nagyon nyájas volt hozzám, Carolina végtelen kedves és szívélyes; a gróf azonban szertartásos és komoly, mint aminőnek sohasem láttam; én pedig nagyon boldogtalannak éreztem magamat. Örömet váltottam volna bármi áron, ha megszökhettem volna az ünnepeltetés elől, de hát ezt ki kellett tartanom. Alig vártam a végét és elhatároztam, hogy vissza sem térek ide, hanem minden bejelentés nélkül otthon fogom tölteni az éjszakát és ott maradok mindaddig, míg ki nem puhatolom, mi igaz abból a Watson-féle meséből. St. Ives lordék másnap már ugyis Londonba készültek s ennek folytán elmaradtak a még tervezett ünnepségek és mulatságok, a grófné csak egy rögtönzött ebédet akart adni az én főkorteseim tiszteletére.

Ez sehogyan sem egyezett az én kedélyhangulattal, sem azzal az óhajtasommal, hogy mielőbb otthon lehessenek. Tehát valami módon elhebegtem a grófné előtt, hogy nem vehetem igénybe jószágát, mert még ezen az estén Neville-Courtban halaszthatlan ügyeim vannak.

A grófné meglepve tekintett reám, de nem tett ellenvetést, Carolina azonban kérdőleg függesztette rám szemeit, hogy nem is mertem reá pillantani.

Meglehetősen nyomott hangulatban mentünk szét. Bucsuzáskor oly különös érzelmekkel szoritottam kezét Carolinával, mintha valami azt sugta volna, hogy ha most eleresztem, soha többé nem jutunk oly közel egymáshoz és soha nem lesznek oly kilátásaim a jövőre nézve, mint most, és hogy elvesztem azt a boldogságot, mely az életben számomra kínálkozott.

Szolgámat utasítottam, hogy ne jöjjön utánam másnap reggelig és csak egy kis táskát vittem magammal. Váratlan megérkezésem természetesen nagy zavart idézett elő. A gazdasszony mentegetődzve sürgölődött körülöttem készületlenségéért, én azonban megnyugtattam, hogy semmire sincs szükségem, csak fűtsék be a könyvtárt, hol az éjjel tölteni akarom, mert fontos munkát akarok végezni. Azért választottam ezt a szobát, mert abból észrevétlenül a parkba juthattam és onnét jószágigazgatóm lakásához. Meg akartam győződni, hogy mivel foglalkozik Watson otthon és milyen ember, mikor nem kell neki a képmutatót játszani előttem.

Amint tehát minden elcsendesült a kastélyban, ultra keltem, de hogy senki ne vegyen észre, láthatatlanul haladtam célom felé. Különös érzés vett rajtam erőt, amint a csendes erdő harmatos ösvé-

nyén lépdeltem és elgondoltam magamban, hogy láthatatlan vagyok minden járókelő előtt. Borzongás futott végig rajtam, midőn a gázlóhoz értem, melybe Neville Guy belefult. A tavaszi esőzéstől megáradt víz sebesen folydogált, de most már fahid vezetett rajta keresztül. Megállottam pár percze és a hid karfájára támaszkodva belebámultam a víz hullámaiba. Magam elé képzeltem a holt ember testét és szinte látni véltem, hogyan csapkodtak körül a víz fodros hullámai. Megborzadtam, magam sem tudom mitől és sietve tovább indultam. Amint a tisztli lakhoz értem, csendesesen megnyomtam a kilincset és nesztelenül beléptem a nagy konyhába, hol a kemence szögletében egy álmos béres bóbiskolt, vele átellenben pedig egy piros pozsgás leány ült kötése felett.

— Hol lehet az ur? — kérdezte a béres felébredve. — Olyan csend van ma este.

— Ejjel mindenki aludni szokott — felelte a leány. — Csak az ur foglalkozik ilyenkor irásaival.

Ugy, — gondolám — irásaival. Szerettem volna bemenni hozzá, hogy meglássam, mit tanulmányoz; de amint megindultam, a neszre a tűz előtt fekvő komondor felugrott és vonítani kezdett. Megállottam, kis idő múlva újra visszafeküdt helyére, de még mindig nyugtalanzkodott. A folyosó felé indultam és megpróbáltam kinyitni az ajtót. Csukva volt belülről. Bekopogtattam. Watson csakhamar kinyitotta, de meglepett haragos arcczal fordult vissza. Én a háta mögött besurrantam. Káromkodva csukta be ismét maga után az ajtót és iróasztala mellé ült. Azon egy csomó irat volt. Én a háta mögött elhelyezkedtem és nesztelenül figyeltem reá.

Ah, — gondolám — ez tehát az éjjeli szórakozása Watsonnak. Okmányok olvasásával és tanulmányozásával foglalkozik, ahelyett, hogy az én számadásaimat tartaná rendben.

Pedig nem voltak azok valami szerelmes levelek, sem házassági szerződés, hanem egy jól kidolgozott végrendelet. Régi, gyűrött, hibásan fogalmazott levelek, Neville Guy aláírásával, ugyanolyan okmányok, szerződések, melyeken már szintén elhalt tanuk nevei voltak olvashatók. Az említett dolgok felett egy rövid végrendelet fogalmazványa hevert, de az már nem Guy kézírása volt. Ez már csak hamisítvány az ablakon lerajzolt betűk után.

Megdöbbsentem. Milyen alávaló gázságon töri ez az ember a fejét. Pedig hiábavaló fáradság, mert a hamisítás oly kézzelfoghatóan együgyű, a család oly otromba, hogy a bíróság előtt az egész azonnal kiderülne. Fogalmam sem volt ilyen gázságról és bár az első pillanattól fogva ellenszenvesnek találtam Watsont, ennyi alávalóságra mégsem tartottam képesnek. Szinte hajlandó lettem volna visszavonulni és a rendes megoldásra bízni a dolgot, hogy saját kelepczéjébe essék, de akkor nem lett volna kielégítő hatalmam.

Lehajoltam hozzá és mosolyogva néztem, mennyire érezte ez az ember láthatlan közellétemet, mennyire reszketett a toll kezében, hogyan törülte a verejtéket homlokáról. Hiába vett erőt magán, hogy művét befejezze, nem volt rá képes. A toll kihullott kezéből és ő elégtelenül dült hátra székeben. Izgatottsága leirhatlan volt.

Szánalom vett rajtam erőt és hogy véget vessek a kinos jelenetnek, nagy léptekkel keresztül mentem a szobán, kinyitottam az ajtót és nagy zörejjel kitaszítottam. Watson ijedten ugrott fel és az ajtóhoz rohant, én egy pillanat alatt visszafutottam az íróasztalhoz, felfordítottam a gyergyát és felkaptam az ott heverő összes iratokat. Ezután a nagy zavarban észrevétlenül eltávoztam.

Nagyon csodálkoztam másnap, hogy Watson pontosan megjelent a kastélyomban a rendes időre. Barátságosan üdvözöltem. Arcza sápadt volt, szemei beesettek és kezei idegesen rángatództak, mintha egész éjjel dorbézolt volna.

— Nos tehát tudja meg, Watson ur, hogy képviselő lettem. Most tehát elsősorban itthon szeretném ügyeimet elintézni, mielőtt hosszabb időre eltávozom. Kezdjük tehát a Philips ügyével. Ön azt állítja, hogy azért küldte el a szolgálathól, mert vadorzó. Ezt kénytelen vagyok elhinni önnek, miután ő maga sem tagadja, de azt is állítja, hogy több vadorzást követett el az ön érdekében, mint a saját hasznára és így ön éppen olyan vadorzó, mint ő. Mit szól ehhez?!

— Ehhez — kezdte Watson indulatosan — azt, hogy önnek nem szabadna hitelt adni egy ilyen gazember árulkodásának olyan ember ellen, mint én vagyok. Én már évek óta kezelem ezt a birtokot és virágzóvá tettem és gyámjai is meg voltak velem elégedve. Ők nem hallgattak mindenféle koholt hazugságokra, hanem az én munkálkodásomat kielégítőnek és kifogástalannak találták. (Folyt. köv.)

Cenci Beatrix grófnő.

— A »Kitartás« eredeti tárczája. —

Irta: Turtsányi Vilmos.

A multak emlékei csendes enyészetnek indulnak az örök városban és a divatos Róma majdnem észrevétlenül épül rajtuk. Palotasorai közül a hatalmas ó-kor dicsőségének emlékei szinte kirívó ellentétként emelkednek ki. A városból kifelé haladva azonban ez a kép elmosódik lassan és egy letűnt világ borongó álma pihen a szerteszt porladozó romok elhagyatottságán. A lezajlott rettenetes időnek minden szaka képviselve van a rendetlen összevisszaságban heverő förmelékekben.

Mindezek között kisérteties idegenszerűséggel feketéllenek a Cenci-palota nagyméretű romjai, mintha az egykor bentlakók szomorú árnyai most is körülötte bolyongnának és siratnák a multat. Azt a mesés fényt és gazdagságot, mely a tizenhatodik század vége felé uralkodott benne, csak sejteti az a félig beomlott merész ivezetű kapubejárát, mely alatt a bozóttal sűrűn benőtt felgyülemlett földből egy-egy széttört márvány lépcsőfok végei fehérlenek kifelé.

A tavasz gyönyörűsége akkor is csak úgy borult erre a tájra, mint most. A dus növényzet egész pompájában ragyogott és a virágok mámorító illatától megtelt a levegő. A leáldozó napot titokzatos sűgás-bűgás követte, a lombok egymáshoz simultak, mintha édes szerelmi mámorban ölekezniének. A lassan ébredő szellő szerteszt hordta a levált virágszirmokat és elborította velük az egész tájat.

Már esteledett, mikor Beatrix grófnő a palota erkélyére kilépett. Halovány szép arczáról nagy

lelki bánat tükröződött vissza. Nyugtalanul körültekintett a vidéken azután pedig az egyik sarokban helyet foglalt és gondolatokba merülten maga elé bámult az egyre sűrűbb sötétségbe.

A növekedő szél ezalatt összehordta a felhőket és a távolból tompa zugás hallatszott. Egy-egy villám is már végig futott a láthatáron és megvilágította a városnak büszke palotáit, hogy a jövő pillanatban annál mélyebb sötétségbe burkolja őket... A vihar mindjobban közeledett. Az egyre gyakrabban megismétlődő villámlást fülsiketítő dörgések követték, melyeket a folyó felől felhangzó zaj és fegyvercsörgés váltotta fel. A természet szövetkezni látszott az emberekkel és a lent duló vad harcot időnként pillanatokra megvilágította.

A leány nem ügyelt az elemek tombolására, a többit pedig, mint mindennapi eseményeket rég megszokta már. Kis idő múlva azonban hirtelen felkelt helyéről és az erkély szélére lépve a körülötte levő mély sötétségbe kémlelt.

— Beatrix! — szólalt meg valaki halkan mögötte.

A leány összereszt és ijedten fordult hátra

— Én vagyok, Beatrix, talán csak nem félsz tőlem!?

— Octávió! hogy jöttél ide? — kérdezte Beatrix megütközve az ifju váratlan megjelenésén.

— Elkerültem a kapuórt ebben az áldott sötétségben és mig ő a vihar elől az oszlopok alá huzódott, gyorsan beosontam, mert beszélni akarok veled — felelte az ifju könnyedén.

— Istenem! mi lesz belőlünk, ha atyám megtudja!

— Ne tarts tőle. Éppen most verekszik odalenn az Orsiniakkal.

— Mindkettőnket meg fog ölni, ha itt értegedet!

— Elébe állok! — felelte az ifju határozottan és átölelve kedvesét, folytatta: Egyszer amugy is véget kell vetni ennek a bujkálásnak, nem bírom tovább!

A beszéd suttogássá vált, melyet időnként halk zokogás váltott fel.

— Tehát ismét bántott téged? — kezdte az ifju indulatosan. — Nem fogom tovább tétlenül nézni, mint hervadsz napról-napra ennek a rettenetes embernek kegyetlenkedései alatt. Bármi történjék, beszélni fogok veled.

— Az Istenért, mit akarsz tenni! Téged is meg fog ölni, mint Orsini Aurelt megölte, mikor feleségül kért tőle, mert azt gondolta, hogy egyet-értek veled.

— Akkor jőjj velem. Velenczében hatalmas pártfogóim vannak.

— Azt nem tehetem! Mégis csak atyám és nem nyughatnám, ha megátkozna!

— Hóhérod ő, de nem atyád! Részegségében egyszer ugys meg fog ölni, ha vonakodol tovább is és nem tehet szeretőjévé.

A teljes erővel dühöngő vihar sötétségét ebben a pillanatban fényes villám szelte keresztül és megvilágította az egész környéket.

A nagy zajban nem hallatszott a közelgő lödögés és Cenci Ferencz gróf kíséretével már a palota előtt volt, mikor a villám világításánál az erkélyen levőket megpillantotta. Éktelen düh fogta el és egy hatalmas szitok után a kapu alá ugrott. Kisérete az összes kijáratokat megszállotta,

mig ő lováról leugorva kivont karddal felrohant a lépcsőkön.

Midőn az erkélyre nyíló terembe lépett, már maga előtt látta Octáviót. Az ifju kardját a földre támasztva nyugodtan nézte a dühtől tajtékozó embert.

Ez a bátor higgadság még inkább felbőszítette a grófot és gyűlöletének egész szenvedélyével nekirohant ellenfelének. Octávió azonban csak a védekezésre szorítkozott, anélkül, hogy elmozdult volna helyéből. A grófot tehetetlen erőlködése még inkább felbőszítette, de az ifju egy alkalmas pillanatot kilesve, kiütötte kardját kezéből.

A véletlen mégis gyilkossá tette, mert a dühtől tajtékozó ember ugyanakkor sarkantyujával a földig érő ablakfüggönyök egyikébe beleakadván, ellenfelének kardjába esett.

Az utána rohanó zsoldosok éppen csak ennek az utolsó jelenetnek lettek szemtanúi és vad lármával ijedten kirohantak a teremből.

Beatrix ezalatt szivszorongva leste a történéseket. Csak midőn a zuhanást hallotta, balsejtelemtől gyötörve, a szobába lépett. Atyja holttestét megpillantva, sirva borult rája.

— Nem tehetek róla; nem akartam megölni, Isten a tanum, hogy ártatlan vagyok! — mentegődzött Octávió.

— Menekülj innét, mert ha visszajönnek, megfognak ölni! — sietteté a leány.

— Jőjj te is velem!

— Nem mehetek — felelte zokogva Beatrix. — Oh atyám! miért kellett ennek így történni?!

— Máskülönben ő ölt volna meg engemet. Köztünk Isten ítelt, mert kardomba esett.

— Menj innét, hagyj magamra. Az Isten irgalmazzon neked azért, amit tettél!

Ezalatt néhány elszántabb ember újra a terembe rontott és rátámadtak Octávióra.

Egyikük csakhamar ott hevert a földön, kettéhasított koponyával, míg egy másiknak karja alabárdjával együtt a szoba padlójára hullott. Egyre többen sereglettek össze a harez színhelyén, de az ifju az ajtónak támaszkodva, biztos és nyugodt kézzel osztogatta a halált hozó vágásokat.

Viaskodás közben a támadók egyike a terem közepén függő gyertyatartónak lánczát elütötte. A következő pillanatban a nehéz alkotmány a földre zuhant és a lángra lobbant butorzat fojtó füstje kiüzte a támadókat a teremből.

Octávió az általános zavart felhasználva, felkapta alélt kedvesét, kirohant vele az erkélyre és lezárta maga után az ajtót. A szabad levegőn feléledt leány azonban nem akarta atyjának gyilkosát követni, mire az ifju egy ugrással az erkélyről lemenekült és az éj sötétségében eltűnt.

Cenci Ferencz gróf ellenségei ujjongtak örömben, a gyilkost nem kereste senki, hanem azon tanakodtak, mi módon lehetne a gyűlölt család többi tagjait is megsemmisíteni.

Amig Beatrix grófnő a kiállott ijedségtől és a nagy szenvedéstől betegen feküdt palotájában, Orsini Fülöp gróf, a boszútól sarkalva, titokban azt a hirt terjesztgette, hogy Beatrix bátyjának beleegyezésével szeretőjét a palotában elrejtette, ki az alkalmas pillanatot kilesve, a grófot meggyilkolta.

Még mielőtt neszt vették volna az ellenük készülődő veszedelemnek, a poroszlók egy éjjel meghanták a gyanutlanokat és elhurczolták.

A szerencsétleneknek nem akadt pártfogójuk, mert esetleges bűnrészesség ürügye alatt az is börtönbe került volna, ami egyenlő volt a halállal.

A vérbiróság hamar megalakult, nehogy valamely véletlen folytán a foglyok megmenekülhessenek.

A sötét földalatti teremnek vastag falain nem hatoltak keresztül a megkínzottak jajgatásai, a haldoklók sóhajai. A vallatáshoz szükséges kinzó eszközök kéznél voltak és a szerencsétlen vádlott a falakon függő fogók, csavarok, sulyok, lánczok és egyéb szerszámok láttára már belépésekor tisztában volt vele, hogy mi vár reá. Az ott ólálkodó hóhérlégények vad, elvetemült alakjai még a legbátrabbat is megregettették.

A fekete posztóval bevont asztal mellett három álarczos bíró ült. Csak villogó szemeik nyugtalan-sága árulta el, hogy áldozatukra várnak.

— Hol vannak a Cenci-pőr iratai? — kérdezte az egyik.

— Itt! — felelte a másik, egy nagy iratcsomót odanyujtva.

— Tagadnak mindent, pedig szavahihető tanuk megesküdték rá, hogy látták a gyilkost a palotába beosonni. Ennek az örökös öldöklésnek véget kell vetni. Hová jutunk, ha már a szülő sem biztos saját gyermeke előtt?!

— A Cenciek nagyon gazdagok! — szól most közbe a harmadik.

— Voltak! — felelte az első, aki az iratokat nézte.

— Ezzel azt akarod mondani, hogy a vagyont el fogja kobozni az állam.

— Valószínű, hogy így lesz.

— De van még egy fiu is?!

— Az csak három éves. Isten tudja, mi lesz belőle, míg jogait érvényesíthetné!

— Az is igaz. Rossz időket élünk. Senkinek nem biztos az élete!

Az elsőnek megszólalt férfi parancsára bevezették Cenci Beatrix grófnőt. Kezei hátra voltak kötve. Arczán a kiállott szenvedések nyomai nagyon meglátszottak. Ingadozó léptekkel közeledett a fekete posztóval bevont asztalhoz. A pillanatnyi csend alatt körültekintett a teremben és a különféle kinzóeszközök megpillantásakor gyenge teste a borzalomtól összerázkodott.

— Cenci Beatrix grófnőnek hívnak, nemde? — kezdé az asztal mellett ülő férfiak közül a középső, komor, rideg hangon.

A leány erre a hangra figyelmes lett. Egy lépést előre téve átható tekintettel vizsgálta a kérdezőt.

— Te pedig, hangod után ítélve, Orsini Fülöp gróf, a mi legnagyobb ellenségünk, habár én soha nem véttem neked.

— Felelj a kérdésemre! — vágott közbe az előbbi.

— Jól ismersz, mit akarsz tőlem?

— Azzal vádolnak, hogy szeretőddel megöletted atyádat!

— Az Isten látja lelkemet, hogy ez a vád hazugság! Tanuja voltam a szerencsétlenségnek, de nincs részem benne.

— Arra felelj, bűnös vagy-e, vagy nem?!

— Nem.

— Tehát tagadod?

Ezzel intett a közelben álló hóhérlégényeknek kik az egyik sarokból már lesték prédájukat. Azon-

nal odaugrottak és durván megragadták az előlük ijedten hátráló leányt.

— Mit akartok tőlem!? — kiáltá elrémülve.

Senki nem felelt neki. Miután kötelékeit feloldották, a nyomasztó mély csendben csak a hüvelykujjaira illesztett csavarok nyikorgása volt hallható. De már a jövő pillanatban velőtrázó sikoly törte át a levegőt és a leány fájdalmában összerogyott.

— Orsini Fülöp, az Istenért, könyörülj rajtam!

— Beismered, hogy bűnös vagy?

— Ártatlan vagyok! Hamis tanukat eskettetek rám, nem vagyok oka semminek!

A bíró parancsára a kínzás újra megkezdődött. A hóhérok értették mesterségüket. A kissé meglazított csavarok a fájdalmat még elviselhetlenebbé tették.

— Nem vagytok ti emberek!? Nincs szívetek? — könyörgött a leány. — Hazugságokat akartok belőlem kicsikarni? Őljetek meg, nem bánom; de ne kinozzatok tovább! — és a nagy szenvedéstől összerogyott. Nyögése halk nyöszörgéssé változott, míg végre ájultan terült el a földön.

Ez az állapot azonban nem tartott sokáig, mert a hóhéregek felső testéről a ruhát lerántották és forró olajat öntöttek rája.

A rettenetes kín újra felébreszté a szerencsétlent.

— Kegyelem! — kiáltotta kétségbeesetten.

— Beismered bűnödöt? — kérdezte a bíró.

— Nincs mit beismernem!

Ekkor a hóhérok egyike izzó vasat nyomott meztelen hátára, hogy a sisteregve felpattant bőre alól a vér kibuggyant.

Az iszonyu fájdalom végre megtörte akaraterejét.

— Mindent beismerek, amit akartok, — könyörgött a leány — csak ne kinozzatok!

— Tehát beismered, hogy bebocsátottad a gyilkost?

— Oh Istenem!

— Igen vagy nem?

Pillanatnyi csend állott be, de a közelgő hóhérok láttára rémülten kiáltotta a leány:

— Igen, igen.

— Beismered, hogy bátyádnak is tudomása volt róla?

— Igen.

Ez volt utolsó szava. Térdre borulva, összekulcsolt kezekkel az asztalra támaszkodott, mialatt a bíró az ítéletet felolvasta:

— Miután részes vagy atyád vérének kiontásában, a te véred is kiontatik és a hóhér bárdjától fog fejed lehullani.

— Kivetlek a világból, a családoból, a birtokodból az elkárhozottak közé és lelkedet az Isten irgalmának ajánlom!

— Vigyék a vérpadra! — fejezte be a bíró, mire a hóhérok megragadták a halkán zokogó leányt és elhurczolták.

Az ismeretlen nagyság.

Diszebéd volt valamelyik nagy úrnál.

Messze vidékről hivatalosak voltak rá a notabilitások, s nem is mulasztá el senki megjelenni.

Mert tudnivaló, hogy az illető ur híres jó asztalt tartott.

Az előszobában cifra libériás inasok csiptek fölön minden érkezőt, s addig el nem bocsátották, míg kalapjától, botjától, esernyőjétől meg nem fosztották. Nagy uraknál már ez így szokás.

Egyszerre egy erősen felbodrozott uracs — csak úgy füstölgött a pomádétól — lépett az előszobába. Mondani akart valamit, hanem az előzőken inassereg nem engedte szóhoz jutni. Elkapkodták kalapját, esernyőjét, lerángatták az übercziherjét, azután egy nagy szárnyas ajtón át betuszkolták az ebédlőbe.

Ott fényes sereg volt már összegyűlve az asztal körül, hová az új jövevényt is letelepítették.

Mindenki kíváncsian tekintett rá. A szomszédok suttogva kérdezősködtek egymástól, aki meg nem kérdett, annak az arcza egy nagy kérdőjel volt, mely ezt látszott mondani:

»Ki ez az ur?«

Nem ismerte senki.

A rejtélyes idegen eleinte hallgatag volt, hanem evett két képre.

Hanem később az ő nyelvét is megoldották a jóféle borok.

»Hej mikor még az öreg Deák Ferenczhez jártam, mikor még az »angol királynéban« lakott, sokszor így szólott hozzám: »öcsém, életem kezében van, aztán okosan végezd dolgodat.«

Általános meglepetés. Valaki azt jegyzé meg, hogy az ismeretlen bizonyosan híres — diplomata.

Hősünk aztán Gyulai Pálról emlékezett meg, ki több ízben tanácsot kért tőle.

»Nem lehet más, mint kritikus vagy költő, jegyzé meg ismét valaki.

A bámulás és tisztelet mindig nagyobb lett a rejtélyes egyén iránt, ki most meg arról beszélt, hogy kötelességét legnehezebb volt Ghyczy Kálmán-nál teljesíteni, mert ennek szobáját rendszeren olyan nagy pipafüst-felhő borítja, hogy alig lehet látni valamit.

»No már bizonyos, hogy valamelyik jelesebb képviselő.«

»Szó ami szó, legyen akárki fia, de mindenestre nagy és híres ember lehet« — szólott az alispán, s felszólította, hogy igyék brudert.

Ő nem is vonakodott, sőt sorba »per tu« lett mindenkivel.

Boldog volt mindenki, s nagy volt a hódolat a leereszkedő ismeretlen nagyság iránt.

Ugy ebéd után aztán a fekete kávénál azt mondja az alispán:

»De mondd meg már pajtás, hogy ki vagy? tudjuk legalább, kivel hozott össze a szerencse.«

»Én Kolmi Mátyás frizér-segéd vagyok.« — Általános szörnyűködés.

A finom borok jótékony mámora egyszerre elpárolgott minden fejből. Szótlanul, megüvegesült szemekkel meredtek Mátyás urra.

Az alispán jutott először lélekzethez:

»Ejnye te bestefi, hát hogy mertél bennünket

ilyea bolonddá tenni. Mi közöd neked Deákhhoz, meg Gyulai Palihoz vagy Ghyczyhez?»

A lelepszett nagyság aztán szerény hangon adott felvilágosítást:

»Hát mikor Pesten D. segédje voltam, rendesen én jártam Deákot borotválni, Gyulai mindig engemet kérdezett meg, hogyan viselje a haját, s Ghyczy Kálmán szakállát is. . .«

»Elég nebuló! most elmehetsz minden baj nélkül, de ha ezt az esetet megtudja valaki, akkor agyonlőlek!«

Nem is tudja azt meg senki.

ANEKDOTÁK.

Vallomás. Oh, kisasszony, kiáltott fel az ifju, ön olyan hideg, mint a jég!

— Ah! riadt fel a leány méltatlankodva?

— És époly drága, folytatta az ifju.

A leány boldogan mosolygott.

*

Sorozáskor. A sor alatt áll a legények eleje. Az egyik legény váltig mutogat a fülére. Az orvos ráripakodik!

— Süket?! Hát miért nem mondja, hogy süket, maga marha!

A legény nagy zavarában kibökkenti:

— Bocsánat, doktor ur, de néma is vagyok

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Mezőfalvy György, H.-M.-Vásárhely, 6 kor. 40 fillért; Doór Ferencz, Alsó-Árpás, 6 korona 60 fillért; Máté Kertész Mihály, Ujszékely, 19 korona 69 fillért; Proksch Jakab, S.-A.-Ujhely, 20 korona 11 fillért; Gottrich Márton, Vecsés, 20 korona 92 fillért; Karácsonyi Rezső, Eger, 34 korona 40 fillért; Stitniczky Sámuel, Nandrás, 45 korona 49 fillért; Vécsei Frigyes, Budapest, 48 korona 54 fillért; Dobos Elek, Szombathely, 95 korona 20 fillért; Bere János, Kassa, 102 korona 40 fillért köszönettel nyugtázzuk, megfelelően elszámoltuk. — Czifrik András, Selyp, julius, augusztus és szeptember hónapokra; L. Györbíró Ferencz, Déva, szeptember óra; özv. Krajez Jánosné, Kövi, szeptember óra; Flasch József, Vasvár, szeptember óra; Kristory Andor, Budapest, szeptember óra; Patay Károly, Kispest, szeptember óra; Blazsek István, Kis-Garam, szeptember óra; Sechorsch József, Selyp, szeptember óra; Németh József, Brassó, szeptember óra; Matula János, Lőrinczi, szeptember és október hónapokra; Matula Jánosné, Lőrinczi, szeptember és október hónapokra; Elbl Károly, Budapest, szeptember és október hónapokra; Nyiri Dezső, Debreczen, szeptember és október hónapokra; Petky Gyula, Nagy-Bánya, szeptember, október és november hónapokra, főlöslég 1 korona; Kondits József, Szombathely, szeptember, október és november hónapokra; Ugrai Mátyás, Budapest, október és november hónapokra; Kovács Antal, Tisza-Eszlár, október, november és december hónapokra; Oláh Liba János, Jászberény, október, november és december hónapokra; Moravcsik János, Sajó-Várkony, október, november és december hónapokra; Bodó János, Budapest, október, november és december hónapokra könyveltük.

Felelős szerkesztő: Turtsányi Vilmos.

Háztartási iskola.

Budapest, VII. Rottenbiller-utca 15. sz.

A főváros egyik legkiválóbb intézete, ahol a délelőtti órákban polgárleányok és előkelő uri hölgyek tanulnak sütni, főzni varrni igen csekély díjazás ellenében.

Az iskola br. *Dániel Ernőné*, az ország egyik legkiválóbb mánásasszonyának gondozása alatt áll, ki személyesen is örökdi az oktatás helyes iránya felett.

Igazgató: *Szécskay István*, vezető: *Balázs Sándorné*, kézimunka-tanító: *Koncz Ida*.

KILOMÉTER-PÉNZEK

könnyű kiszámításához **vonatkisérők** számára igen hasznos táblázatos kimutatást állított össze

MARUSÁK JÁNOS

Miskolcz állomási kezelő-altiszt.

Ezt a felette hasznos segédeszközt igen szívesen ajánljuk minden máv. vonatkisérő figyelmébe. Megrendelhető a szerzőnél, Miskolcz személy-pályaudvaron **60 fillér** árban.

TANKÖNYV

A VASUTI ALTISZTI KÉPESÍTÉSHEZ.

TARTALMA: I. Történelem.

II. Földrajz.

III. Természettan.

IV. Számtan.

V. Mértan.

Irta: **KERTÉSZ ÁRMIN.**

m. kir. áll. vasuti hivatalnok.

A könyv megrendelhető szerzőnél. Budapest, Dohány-utca 28. sz. és lapunk kiadóhivatalában.

Bolti ára 2 korona 20 fillér.

"Kitartás" tagjai és előfizetői megrendelhetik kiadóhivatalunk útján **1 koron 60 fillér kedvezményes árban.**

POLGÁR SÁNDOR

orvosi mű- és kötszerésznél

Budapest, VII. Erzsébet-körut 50

legjutányosabban beszerezhetők legjobb találmányu sérvkötők, összes betegápolási eszközök és kötszerek, Haskötők, egyenestartók, orthopaediai fűzők és járógépek, valamint műláb és műkéz saját műhelyében a legpontosabban készül.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Fenti címre ügyelni tessenek.

Egyesületünk tagjai ezen hirdetés előmutatása esetén **10%** engedményben részesülnek.

Egyesületünk fogorvosa

Dr. Rajman Kálmán

(Budapest József-körut 45. szám alatt)

Egyesületünk tagjait **50%** engedmény mellett gyógykezel.